

Medzinárodná cena SAV za rok 2017 za vynikajúce dielo v oblasti vied o spoločnosti a kultúre prof. dr hab. Joanne Goszczyńskiej

Vedecká rada SAV udelila Medzinárodnú cenu SAV za rok 2017 za vynikajúce dielo v oblasti vied o spoločnosti a kultúre prof. dr hab. Joanne Goszczyńskiej z Varšavskej univerzity vo Varšave. Slávnostný akt odovzdania ceny sa uskutočnil 8. septembra 2017 v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v Bratislave. Cenu laureátke odovzdal predseda SAV a predseda jej Vedeckej rady prof. RNDr. Pavol Šajgalík, DrSc.

Prof. dr hab. Joanna Goszczyńska je významnou a uznávanou osobnosťou súčasnej poľskej literárnovednej slavistiky, so zameraním na slovackistické a bohemistické literárnovedné štúdiá, na literárnu históriu a literárnu komparatistiku. Celý svoj aktívny život pôsobí ako vysokoškolská pedagogička, literárna vedkyňa a editorka, pričom jej prístup sa vo všetkých oblastiach vyznačuje sústredenosťou, precíznosťou a metodologickou ucelenosťou. Jej dôsledné akcentovanie kritérií vedeckosti a objektívnosti dalo vzniknúť originálnemu celoživotnému dielu. Do výskumného záberu profesorky Joanny Goszczyńskiej patria také témy ako dejiny ideí, národná identita, národná mytológia, mesianizmus, expresionizmus. Jej štyri autorské monografie – *Mýtus o Jánošíkovi vo folklóre a slovenskej literatúre 19. storočia* (2001, slovenský preklad 2003), *Slávni a zabudnutí. Štúdie z českej a slovenskej literatúry* (2004), *Synovia slova. Mesianistické myslenie v slovenskej literatúre* (2008), *Veľké spory malého národa* (2015) – znamenajú pre slovenský kontext priekopnícke uchopenie sledovaných tém a problémov. Charakterizuje ich revízia doterajších výkladov, upozornenie na prehliadané aspekty, dôraz na komplexnosť videnia problému. V tomto zmysle predstavujú práce Joanny Goszczyńskiej zásadné sondy k povahe a k podobám estetických a filozofických procesov v slovenskej a českej literatúre 19. a 20. storočia, a to vždy na základe konkrétneho literárneho materiálu. Rozsiahla heuristická báza, dôkladná znalosť pramenných textov a kontextový výklad dobového myslenia – filozofického, estetického, religionistického, literárneho, etnologického a pod. – sú stabilne východiskovou platformou jej brilantných interpretácií. Vďaka týmto kvalitám a tiež s ohľadom na výber tém a novátorské videnie sú zistenia Joanny Goszczyńskiej originálnym a neprehliadnuteľným vkladom do aktuálneho slovenského literárnohistorického bádania a súčasne veľkou výzvou pre slovenskú literárnovednú komunitu. S rešpektom

378 a obdivom totiž musíme uznať, že napr. jej výklad problematiky slovenského literárneho mesianizmu nemá u nás zatiaľ obdobne precíznu a hĺbkovú analógiu. Profesorka Goszczyńska nevníma slovenskú literatúru ako izolovaný fenomén, ale ako súčasť stredoeurópskeho a európskeho kultúrneho priestoru. V takto nastavených rámcoch obohacuje naše poznanie o nové vrstvy a podnety. Jej zistenia sa plne začleňujú do celku kultúrnych dejín nášho národa: skúmajú našu prítomnosť cez pomer k minulosti, ukazujú hodnoty v ich historickom vývine, schopnosť modifikácie, kultúrnej adaptácie aj vyjadrenia slobody ducha, byť samým sebou.

Udelenie Medzinárodnej ceny SAV profesorky Joanne Goszczyńskiej je ocenením jej mimoriadneho prínosu k výskumu dejín slovenskej literatúry 19. a 20. storočia v stredoeurópskych rámcoch, k rozvoju slovensko-poľskej vedeckej spolupráce v oblasti literárnovednej slavistiky a slovistiky, a takisto k posilňovaniu kultúrnych kontaktov a vzťahov.